

Aangezien wij in de korte tijd tussen toezending (vr 19 januari) en sluiting reactie (ma 5 februari), nog niet alles hebben kunnen lezen, geven wij hier onze voorlopige reactie op de concept VKA Duurzame Polder. De concept-planMER heeft veel informatie en gegevens op een rij gezet. We zullen niet gedetailleerd hierop ingaan, maar ons beperken tot de gedane voorstellen voor het VKA.

1. Het is duidelijk dat er in de hele Duurzame Polder veel negatieve effecten zijn bij het plaatsen van windmolens. De concept-planMER komt tot de conclusie dat in het VKA de minst negatieve effecten te verwachten zijn. Dat wordt overigens weerlegt in tabel 14.6, waar de negatieve effecten op een rij zijn gezet. Daaruit zou de gemeenteraad al de conclusie kunnen trekken dat plaatsing onmogelijk is. Betrek daarbij ook de bijlage uit het rapport “Aanvullend onderzoek ecologie” van Witteveen en Bos, waarin de risico’s van aanvaringen voor de verschillende soorten in beeld worden gebracht. (bijlage 1) en die conclusie wordt alleen maar meer gerechtvaardigd.
2. In de reactie op de NRD hebben wij al aangedragen dat er getoetst moet worden op het voorkomen van veel Rode-lijstsoorten. Nota bene was dat een van de twee toezeggingen, die n.a.v. onze zienswijze in de NRD werd opgenomen. Dat wordt nu weer vooruit geschoven in plaats van beschrijving van de voorkomende soorten en hun bedreigingen nu te doen. Wij hebben dit overigens ook al januari 2021 gevraagd om een planMer voor de hele polder, vóór het raadsvoorstel om tot integrale aanpak voor de Duurzame Polder te komen. Dan was er eerder al duidelijkheid geweest en had dat in de besluitvorming meegewogen kunnen worden.
3. Een verhaal apart is het voorkomen van de kleine zwaan. Wat in de concept-planMER verzwegen wordt is dat de kleine zwaan op bijlage 1 van de Vogelrichtlijn staat en daarmee de hoogste vorm van juridische bescherming heeft. (Voor de duidelijkheid: de kleine zwaan staat niet op de Rode Lijst, omdat Nederland nooit een Rode Lijst voor overwinteraars heeft gemaakt.) Wij hebben zelf een kaartje laten maken over de vliegbewegingen van en naar een slaapplaats. (zie bijlage 2). In de planMER moeten dergelijke kaartjes worden toegevoegd.
4. De provincie heeft als beleidsuitgangspunt, pag. 134: “....kwaliteit van de leefgebieden en de populaties van soorten (grutto’s,, kleine zwaan, ...) te versterken en te laten groeien.” Door het plaatsen van windmolens verkleinen de voor vogels beschikbare oppervlakten, geven verstoring, barrière werking of dodelijke slachtoffers en zijn daarmee in strijd met de uitgangspunten van de provincie.
5. In de bijlage is een tabel opgenomen over het succes van weidevogelbescherming in de Duurzame Polder (zie bijlage 3). Dat was en is in overeenstemming met het beleid van de provincie. Vermindering van oppervlakte, verstoring, barrière werking en mogelijk dodelijke aanvaringen zijn daarmee in strijd met de taak van de provincie voor uitvoering van de Wet Natuurbescherming.
6. M.b.t. weidevogels wordt voorgesteld om het weidevogelgebied ten zuiden van de Hertogswetering te verplaatsen naar de twee andere kernen. Wij betwijfelen zeer sterk of een verplaatsing over zo’n grote afstand realiseerbaar is. Is er ergens in Nederland een verplaatsing geweest over zo’n grote afstand?
7. In onze zienswijze op de NRD hebben we gewezen op het feit dat in de vestigingsperiode de verstoringafstand waarschijnlijk groter is dan de nu gehanteerde 500 meter. We kunnen dat niet terugvinden in deze concept-planMER.

8. Voor de gemeenteraad is belangrijke informatie niet in deze concept-planMER opgenomen. In onze zienswijze op de NRD hebben we het volgende rapport aangedragen: ‘Sterftegrenzen die worden gebruikt in de effectbeoordeling van windenergie onderschatten de effecten van windparken op vogelpopulaties’ (Peter Schippers, Ralph Buij, Alex Schotman, Jana Verboom, Henk van der Jeugd, Eelke Jongejans). In tegenstelling tot de reactie op onze zienswijze is hier geen woord over terug te vinden in de concept-planMER. Belangrijke informatie, die de gemeenteraad niet mag worden onthouden en die ook toegezegd was.
9. In de concept-planMER wordt opgemerkt: “Het ontbreekt de gemeenten aan detailinformatie op het thema natuur”. Voor veel aspecten geldt dat inderdaad, maar over vogels is al heel veel bekend. Zie de jaarverslagen van Brabants Landschap over weidevogelbeheer. Het rapport van SOVON Maar ook m.b.t. het belang van de Hertogswetering is veel bekend. De vogelwerkgroep van het IVN Oss telt al sinds de jaren ‘80 de overwinterende vogels op en rond de Hertogswetering. Het waterschap heeft hierover een rapport gemaakt en de tellingen zijn ondertussen doorgegaan. In onze zienswijze op de NRD hebben we dat ook al aangedragen. Gezien de aantallen overwinterende vogels is het voor de gemeenteraad van groot belang dat de MER dit beschrijft en beoordeelt.
10. In de concept-planMER worden twee kerngebieden onderscheiden voor weidevogels. Hierbij wordt niet vermeld dat ten zuiden van de Hertogswetering behoorlijke aantallen grutto’s, kieviten en andere weidevogels voorkomen (zie jaarverslagen Brabants Landschap en Weidevogelgroep Maasdonk). In de concept-planMER wordt gesproken over mogelijke verplaatsing naar het gebied van SBB en/of tussen de andere twee kerngebieden (waarbij in het rapport “Aanvullend onderzoek ecologie” vraagtekens worden gezet bij deze laatste optie, omdat er verschillende wegen in dat gebied liggen). Compensatie zal uitgevoerd moeten worden, voordat de bouw plaats vindt. En dan is het maar afwachten hoeveel jaren het duurt voordat dat succes heeft.
11. Stilstandvoorziening. In de concept-planMER wordt dit verschillende keren genoemd als oplossing bij aantasting van natuurwaarden. Maar voor de gemeenteraad ontbreekt de informatie of dit uitvoerbaar is. In de periode november-maart zitten er veel ganzen, smienten en kleine zwanen in de polder. Is 5 maanden stilzetten een optie? In de zomer is het broedseizoen van veel Rode-lijstsoorten, die op en neer vliegen van foerageergebied naar nestlocatie. Stilzetten in die periode? De Hertogswetering is een vliegroute van vleermuizen. Stilzetten in de schemering? Het doel van een MER is om allerlei aspecten inzichtelijk te presenteren aan de bevoegde gezagen. Dit zijn algemene en niet alleen exacte locatie (ProjectMer) afhankelijk. Niet om door te schuiven.
12. De Duurzame Polder is volgens de concept-planMER een cultuurhistorisch waardevol gebied. “Het gebied wordt omschreven als een van de meest uitgestrekte open landschappen in Nederland.” Zowel de provincie als de gemeente hebben de afgelopen 30 jaar in alle beleidsnota’s de openheid als te beschermen waarde opgenomen. Aantasting valt niet te compenseren, zelfs niet met het mooie woord: “inpassing”.
13. Hetzelfde geldt voor de Hertogswetering: “ op de historische dijkbodembodem, die zich vanaf de 14^e eeuw heeft ontwikkeld. De Hertogswetering is integraal onderdeel van de cultuur-historische eenheid ‘Hertogswetering en dijk’” De concept-planMER stelt dan ook terecht “... beschadigt permanent de historische dijkbodembodem van de dijk van de Hertogswetering.”

14. In het VKA staan vlakbij de Hertogswetering verschillende windturbines ingetekend. In “Aanvullend onderzoek ecologie” van Witteveen en Bos staat echter dat de kooicirkel van 1,5 km niet moet worden aangetast. Bovendien wordt in dat onderzoek het gebied van SBB als mogelijk alternatief voor weidevogels genoemd. Als dat alternatief haalbaar is, moet de afstand tot windmolens minstens 500 meter zijn volgens hetzelfde rapport. Bovendien is uit slaapplaatstellingen gebleken dat de poel (restant van een verdwenen eendenkooi) vaak in gebruik is van o.a. kleine zwanen. Voor overwinterende soorten geeft het betreffende rapport een afstand van 800 meter tot windmolens aan.
15. De Wet Natuurbescherming wordt verschillende keren genoemd. Maar verder dan “... behoud van het huidige rust- en foerageergebied voor wintergasten van groot belang” worden de gevolgen niet beoordeeld. Hetzelfde geldt voor effecten op Rode-lijstsoorten. Er wordt vermeld: “Het is hierdoor van belang deze soorten op voorhand te beschermen en in te zetten op aanvullende maatregelen voor deze soorten.” M.b.t. weidevogels wordt vermeld: “Gezien de landelijke en lokale afname van weidevogels Is behoud en optimalisatie van de weidevogelgebieden van groot belang voor deze soorten.” Maar wat, hoe, waar, vrijwillig, verplicht, tijdsduur vooraf, kans op succes worden niet beoordeeld. Uiteindelijk zullen nu alle effecten aan de Wet Natuurbescherming getoetst moeten worden in de volgende fase. Nu die toetsing niet gebeurd is, worden alle risico’s daarmee naar de toekomst verschoven.

IVN Oss heeft verschillende alternatieven aangedragen om te helpen bij de energietransitie. Onze eerste woorden tijdens een inspraakmoment in de gemeenteraad waren: “besparing, besparing, besparing”. Besparing zoals gebeurde tijdens de oliecrisis en tot grote verbeteringen heeft geleid. Wij hebben aangedrongen op het verplicht plaatsen van zonnepanelen op de grote platte daken op industrieterreinen (industrie is juist meer energie gaan gebruiken de afgelopen jaren, productie zo dicht mogelijk bij de gebruiker). We hebben het plan gelanceerd om te komen tot een groot zonnepark langs de A50, waar het landschap toch al beschadigd is. Alle uren van betrokken ambtenaren zijn blijkbaar nodig voor dit ene windmolenproject en is geen tijd om andere projecten op te starten.

IVN Oss heeft aangedragen om een gedegen onderzoek te doen, naar de hoeveelheid energie die in Oss te winnen is op daken van huizen en bedrijven. Dan zou dat meer duidelijkheid geven in de echte benodigde energieopwekking in het buitengebied. Dat is ook een landelijk advies, om te werken volgens de zonneladder: eerst bezuinigen, vervolgens besparende maatregelen nemen en dan eerst ‘verloren hoekjes’ voor energiewinnen gebruiken, alternatieve energiewinning bedenken, en in de laatste plaats pas kostbare landbouwgronden inzetten voor energieopwekking. De energieladder geeft daar die volgorde voor. Het college en de gemeenteraad van Oss heeft er voor gekozen om de hoogste sport van de energieladder in te zetten en ook aan de andere ‘sporten’ te werken. Helaas hebben we voor die lagere sporten nog geen enkel voorstel gezien. Hiermee is de hoeveelheid berekende energie die in de polder ‘moet’ worden opgewekt, slechts een ‘aanname’.

Er zijn kostbare jaren verloren gegaan door het vooruit schuiven (nader ecologisch onderzoek en alternatieve energiewinning) en er dreigt weer een aantal jaren verloren te gaan door het huidige proces, gericht op één doel: windmolens plaatsen in de Lithse Polder. Bovendien heeft de

gemeenteraad van Oss besloten dat een integrale aanpak vereist is in de Duurzame Polder. Ook dat is nog niet uitgewerkt. Graag willen wij hiervoor de notitie van de gezamenlijke natuurorganisaties: “Agenda natuur en landschap” als bouwsteen aanbevelen.